Groet degenen, die, als gemeente, in uw huis opkomen, onderstelt toch dat was aan te wijzen, wie al dan niet hiertoe behoorde, en hierin nu lag feitelijk kerspelindeeling.

Waar meerdere synagogen waren, had van ouds diezelfde regel gegolden, gelijk die nog geldt.

In de 2e plaats mogen we thans als bewezen aannemen, dat er geen enkel beginsel van Gereformeerd kerkrecht uitdenkbaar is, dat zich tegen kerspelindeeling zou verzetten, mits maar de eenheid van de plaatselijke kerk, voorzooveel de taal geen scheiding maakt, er geen schade bij lijde.

Het is eenzelfde God die in zijn gemeene gratie onzer aller woning bepaalt, en die in zijn bijzondere genade de zijnen roept en bezegelt. Die twee genadesferen mogen alzoo niet uiteengerukt worden, en deswege moet de eenheid der plaatselijke kerk worden gehandhaafd, of waar ze ontbreekt, worden hersteld.

Alle bestaan of voortbestaan van twee, drie plaatselijke kerken in eenzelfde dorp of stad is de sanctionneering van het Methodistisch beginsel, alsof de mensch kiezen kon en moest, met wie hij wel, en met wie hij niet kerkelijk saam wil wonen.

Daarover nu heeft God en niet de mensch te zeggen.

Ook hier mag geen Pelagiaansche zuurdeesem worden toegelaten.

Gij zult en moet saamwonen en in één kerk leven met een iegelijk, die door God in zijn voorzienig bestel gezet is in de stad of in het dorp, waarin Hij óók u zette, en die Hij door zijn genade in Christus in zijn kerk vergaderde.

Al wat hier tegen ingaat, ligt op zondigen weg, en moet de wereld uit.

Maar juist daarom mag de kerspelindeeling nooit op verkapte wijze dit kwaad voeden.

Integendeel de kerkelijke eenheid moet plaatselijk streng gehandhaafd. En daarom bezitten alle kerspelen slechts één kerkeraad, en staan onder één zelfde kerkelijke jurisdictie daar ter plaatse.

Hier zijn niet zelfstandige kerken, die zich verbondsgewijs tot een kerkenbond vereenigen, maar het is en blijft één kerk, die uitsluitend voor den dienst van predikanten, ouderlingen en diakenen ingedeeld wordt in vakken of groepen, naar het aantal beschikbare kerkgebouwen.

3°. Kerspelindeeling beantwoordt dan alleen aan het doel, als ze de leden der kerk indeelt naar hun woonplaats. Dus niet zoo, dat ieder, heel de stad door, uitkiest tot welk kerspel hij wil hooren, maar dat hij hoort tot het kerspel zijner buurt of wijk.

Ook al liet toch het andere zich denken, en al kon hiermede reeds *eenige* beterschap verkregen worden, toch zou het niet leiden tot wat kerspelindeeling beoogt, en het groot gevaar met zich brengen, van de kerk in te deelen in *predikantenkringetjes*, terwijl dan toch de ééne kerk bersten zou, en de andere bestuiven door leegte.

4°. Kerspelindeeling, op die wijs ingevoerd, zou er toe leiden, dat weer gelijk het hoort, de kerk en niet de predikant de eerste plaats innam in de beschouwing; dat er eenheid kwam in de leiding, die de Dienst des Woords aan de gemeente gaf, in de catechisatie en bij de predikatie; dat èn het kerkbezoek èn het bezoek aan huis onder vasten regel en waarneembare controle zou komen; dat men in de kerken elkaar van lieverlee zou kennen, en niet als te midden van vreemden zou zitten; dat diaconale, presbyteriale en pastorale dienst in verband kon worden gezet; en dat de kerkeraad ontlast zou worden van tal van detailzaken, die in een breeden kring niet recht kunnen beoordeeld worden, en veel beter commissoriaal in een kerspel waren af te doen.

En 5°, dat het niet wel mogelijk is, dit stelsel plotseling en met één slag in een kerk, waar men dusver anders leefde, in te voeren; maar dat het wél doenlijk is, bij vacature van een predikant, door den nieuwen prediker te beroepen voor de predikatie in één bepaald kerkgebouw, en bij dit kerkgebouw een deel der stad in te deelen. Zoo voortgaande zou het dan ingevoerd en uitgevoerd zijn, zoodra alle predikantsplaatsen vacant waren geweest.

Men zou daarom wel niet kunnen verbieden of beletten, dat ook leden van elders, of zelfs vreemden in het als kerspelgebouw aangewezen kerkhuis kwamen hooren, maar de overgroote meerderheid der beschikbare plaatsen zou vergeven zijn aan de kerspelbewoners, en de ouderlingen van het kerspel zouden zorgen dat de plaatsen bezet werden.

Dit zou vanzelf teweegbrengen, dat de vergaderde menigte in hoofdzaak steeds dezelfde bleef, en dat de toeloop van buiten het kerspel hoogstens een smallen rand om het eigenlijke gehoor kon vormen.

Op die wijs nu, in dier voege, en onder die conditie zouden wij meenen tot het nemen van dezen maatregel te moeten aanmanen.

Maar juist daarom kon het gewenscht zijn, dat ook anderen thans zich over deze zaak hooren lieten.

Er kunnen bedenkingen zijn, die ons ontsnapten, feiten waarmee we niet rekenden, belangen die we uit het oog verloren.

Welnu, ga ook hierover door discussie licht op.

Afsnijding.

Over het *Formulier van afsnijden* rijst hier en daar twijfel, die zijn uitdrukking vond in dit ons toegezonden schrijven:

> Mijne vraag is deze: Is in ons »Formulier van afsnijding" niet het een en ander, dat tot misverstand aanleiding geeft?
>
> Eerst wordt de afsnijding een »uiterste remedie" en het voorwerp der tucht een »verrottend en tot nog toe ongemeslijk lid" genoemd; woorden waaruit blijkt, dat het Formulier hem, bij wien het tot afsnijding komt, nog altijd wil beschouwd hebben als een lid van het lichaam van Christus, ofschoon een zeer krank lid. Daarop volgt echter onmiddellijk, dat de tot nu toe onboetvaardige uit de Gemeente des Heeren »uitgesloten is", dat hij »vreemd is van de gemeenschap Christi en alle geestelijke zegeningen en weldaden Gods, die Hij aan zijne gemeente belooft en bewijst, zoolang hij onboetvaardig blijft in zijne zonde."
>
> Spreken de laatste woorden nu niet uit, dat het af te snijden lid beschouwd moet worden als iemand, in wien in 't geheel geen geestelijk leven aanwezig is en dus buiten Gods rijk staat?
>
> Reeds een paar maal bleek mij ter classicale vergadering, dat in de kerken over de beteekenis van ons Formulier van afsnijding geen eenheid van gevoelen bestaat. Terwijl de een meent, dat men met afsnijding overgaat tot een laatste geneesmiddel voor een zeer ziek lid, meent de ander, dat met afsnijding plechtig verklaard wordt, dat iemand naar het oordeel der kerk buiten alle geestelijk leven en dus buiten de Gemeente van Christus staat.
>
> Natuurlijk belemmeren deze twee meeningen elkaar, zoo dikwijls op de classicale vergadering sprake is van overgaan tot den tweeden trap der censuur.
>
> Persoonlijk geloof ik, dat wij in de afsnijding meer moeten zien, naast het middel tot heilig houding van Gods Verbond, een remedie voor een zeer krank lid en geenszins eene verklaring, dat iemand staat buiten Gods rijk. Maar ik zou gaarne zekerheid hebben.
>
> Ook komt het mij voor, dat in het Formulier van afsnijding oorzaak tot verdeeldheid van gevoelens ligt.

Het antwoord hierop kan kort zijn.

In het Doopsformulier wordt eenerzijds ondersteld, dat de doopeling ingelijfd *is*, en anderzijds, dat hij eerst door den Doop ingelijfd *wordt*. Het eerste ziet op het geestelijke lichaam van Christus, het andere op de openbaring van dat geestelijke lichaam in de zichtbare kerk.

En zoo ook hier is er zoowel sprake van een *buitengesloten* zijn, als ook van de mogelijkheid, dat de verbannene nog *ingesloten* is.

Ook dit nu is geen tegenspraak, maar moet in dien tweeërlei zin worden gehandhaafd.

Voor zooveel aangaat de openbaring van het lichaam van Christus in de geïnstitueerde kerk sluit de ban uit, en kan dus niet te niet gedaan dan door *wederopneming*. Voor wat daarentegen het geestelijk lichaam van Christus aangaat, matigt de kerk zich geen oordeel aan, en erkent ze de mogelijkheid, dat zij uitsloot, wie nochtans ingesloten is, en dus eeuwig blijven zal in het geestelijke lichaam van Christus.

Voor het zichtbare, uitwendige en institueele moet dan de gebannene ons zijn als een heiden en tollenaar, d. i. als één die buiten staat, op niets heeft hij in de kerk recht, hij hoort er niet meer toe.

Maar tegelijk erkent en bekent de geïnstitueerde kerk, dat zij weet, dat zij zich kan vergissen, en in liefdesdrang hoopt zij zelfs dat zij zich vergist moge hebben. Daarom blijft zij voor den gebannene, althans zekeren tijd lang, bidden, ze verheugt er zich in, als hij nog onder de prediking komt, ze hoopt nog door vermaan tot berouw op te wekken; en vertoont dat berouw zich, dan dankt zij God, en gaat den verloren broeder, die wederkeert, met geopende armen van liefde en vertrouwen tegemoet.

Daarmee erkent ze dan dat haar oordeel van de ééne zijde onjuist was, maar toch mocht ze niet anders handelen, juist omdat zij aan het uitwendige en zichtbare gebonden is, en die broeder in het uitwendige haar tot zijne afsnijding dwong en noodzaakte, zou ze trouw blijven aan haar roeping.

Ze handelde in gehoorzaamheid, nog hopende tegen hoop op hoop.

En dat dit dien broeder overkwam, is niet aan den kerkeraad te wijten, maar aan hem zelven.

Meer nog, zoo de kerkeraad het had nagelaten, is het zeer de vraag of hij tot berouw zou gekomen zijn.

Beroeping of Oproeping?

NASCHRIFT.

De indruk is ontvangen, alsof hetgeen we over de tegenstelling tusschen *Beroeping* en *Oproeping* ten beste gaven, ook slaan zou op missionaire artsen, missionaire onderwijzers, missionaire ziekenverpleegsters enz.

Dien indruk wenschen we daarom weg te nemen.

In onze *bedoeling* althans lag de toepassing van de besproken tegenstelling op deze velerlei hulpdiensten *niet*.

Dit *kon* zelfs niet.

Van den aanvang af toch zochten we het klempunt voor ons betoog in het *ambtelijk* karakter van den missionairen Dienst des Woords. Daaruit spon zich heel onze redeneering voort.

Huisgezin, Staat en *Kerk* zijn geen vereenigingen, uit menschelijk goedvinden opkomende, maar drieërlei soort lichamen van God ingesteld en door God geformeerd; deswege door Hem bekleed met autoriteit; en alzoo *ambtelijk* optredende.

Werden nu juist uit deze stelling onze gevolgtrekkingen afgeleid, dan spreekt het toch wel vanzelf, dat deze gevolgtrekkingen *niet* toepasselijk zijn op andere missionaire diensten, die dit ambtelijk karakter te eenen male missen.

Een Raad der gemeente is Overheid, en alle Overheid is ambtelijk. Maar als nu diezelfde Gemeenteraad lijgestaan wordt door deskundigen voor den dienst van de waterleiding, van de verlichting enz., dan volgt hier in het minst niet uit, dat ook de directeur van gasdienst of waterdienst *een ambt* zou bekleeden.

En zoo nu is het ook hier.

De kerk is een instelling van Godswege, en van Godswege bestaat in de kerk het ambt van Dienaar des Woords. Zenden nu de kerken missionaire predikanten uit, dan spreekt het vanzelf dat ook deze »missie door het ambt" zelve ambtelijk is.

Maar als deze missionaire dienst nu hulpe ontvangt van de paedagogische, of de medische Zending, dan gaat daarom dit ambtelijk karakter nog volstrekt niet uit zichzelf op onderwijzers, artsen of ziekenverpleegsters over.

Artsen, onderwijzers, ziekenverpleegsters uitzenden, mag een ieder, elk particulier, en elke particuliere vereeniging, eenvoudig omdat een ieder persoonlijk ook zelf op eigen gelegenheid naar Java kan en mag gaan, om daar als arts te practiseeren, als onderwijzer school te houden, of als verpleegster zieken te helpen.

Zelf als missionair predikant uit te gaan, is daarentegen een ondenkbaar iets. Niemand *kan* zichzelven Dienaar des Woords maken. Daarvoor is aanstelling en ambtsverleening noodig.

Wil men derhalve onderwijzers, artsen of ziekenverpleegsters uitzenden, dan mag elke vereeniging, die hiertoe besluit, en dus ook een kerkeraad, *hiervoor* zeer wel een oproeping doen, mag wie hiertoe roeping gevoelt zich aanmelden, en mag men allerlei poging doen, om een betrekking van dien aard te verkrijgen.

Ook hier te lande solliciteert men naar een vacante school, en meldt men zich aan als men als ziekenverpleegster wenscht op te treden.

Oproepen en solliciteeren, of althans zich aanmelden, zijn ten deze zelfs de gewone formaliteiten, om de zaak wel te doen loopen.

Toch dient hier één reserve gemaakt.

In de kerk van Christus bestaat namelijk niet alleen het ambt van Dienaar des Woords, maar ook dat van *Diaken*. Er zijn *Opzieners* en *Armverzorgers*.

Een kerk *kan* derhalve evengoed een missionair *Diaken* als een missionair *Predikant zenden*, en doet ze dit, dan is deze missionaire Diaken even stellig *in het ambt* als wat men gemeenlijk een *Zendeling* noemt.

Dit is niet toepasselijk op een missionairen *Onderwijzer*. De school toch heeft haar eigen terrein *naast* de kerk, en daarom kan de onderwijzer nooit onder het Diaconaat worden opgenomen.

Maar wel kan dit geschieden met den missionairen *Arts*.

De te bedienen barmhartigheid toch bestaat volstrekt niet uitsluitend in het uitdeelen van geld, brood, turf of kleeding, maar evengoed in het afwenden of verzachten van lichamelijk leed.

In het apostolaat, dat nog ongebroken de volheid van alle ambten in zich besloot, was de krankengenezing evengoed als de armverzorging opgenomen. Paulus geneest de kranken en bedient tegelijk de gaven der Grieksche kerken aan de armen te Jeruzalem.

Er is alzoo niets hoegenaamd op tegen, dat de kerken een Arts in het Diaconaat opnemen, en wij voor ons zouden het voor den missionairen Arts zelfs veel wenschelijker vinden, indien hij aldus in het *ambt* stond. En zulks niet door een schijnambt, alsof hij, omdat hij Arts was, ook Predikant zou zijn. Maar naar volle waarheid, ambtelijk in zijn eigen beroep en dienst. Als Arts-Diaken.

Vraagt men nu welk verschil dit maakt, zoo is dit duidelijk genoeg aan te toonen.

Ook hier te lande zijn Diakenen, die een Arts aanstellen, om haar behoeftigen te helpen in krankheid. Doch dan voelt ieder dat die Arts zelf *geen* Diaken is, en voor zijn diensten eenvoudig betaald wordt, evenals een bakker, turfboer enz. wier hulp de Diaconie inroept. Verkoos men daarentegen b.v. in Amsterdam een Arts *tot Diaken*, en werd hem in die ambtelijke qualiteit ontslag van alle overige diensten gegeven, opdat hij zich uitsluitend op het verleenen van medische hulp kon toeleggen, dan zou hij niet voor zijn diensten beloond, maar in zijn ambt gesalarieerd worden, en een geheel andere positie innemen.

Hetzelfde geldt ten deele ook van de ziekenverpleegsters.

Eenigermate toch wijst de Schrift op het Diaconaat als op een ambt dat ten deele ook door *zusters der gemeente* kan en moet bediend worden, en het is misschien als een leemte in het Diaconaat ook der Gereformeerde kerken te beschouwen, dat men met deze vingerwijzing der Schrift in onze Diaconieën niet rekent.

In het Diaconaat kan ook de vrouw in zekeren zin haar Schriftuurlijke ambtelijke plaats verkrijgen, en het ware wel te wenschen, dat bij de herziening der Kerkenordening, altoos binnen de perken door de Schrift gesteld, ook deze leemte werd aangevuld.

Maar in elk geval mag het feit, dat deze leemte bij ons nog bestaat, nooit oorzaak zijn, om het missionaire Diaconaat in zoo abstracten zin tot *mannen* te bepalen.

Ook zusters der gemeente kunnen voor dezen dienst met het ambt worden verbonden, en dan is de ziekenverpleging haar eerste roeping.

Misschien zou er zelfs niets op tegen zijn, dat de kerken zeker aantal zusters der gemeente als Diaconessen, niet enkel nominaal, maar ten deele zelf *ambtelijk* aanstelden, en deze in missionairen dienst naar Indië uitzonden.

Dan echter zou natuurlijk zoowel bij haar als bij de artsen de regel gaan gelden, dien we voor de missionaire Predikanten stelden, t. w. dan zouden ook zij niet mogen solliciteeren, maar moeten wachten op *beroeping*.

De *beroeping* toch is bij elk ambt regel, onverschillig of men zal optreden als Dienaar des Woords, als Ouderling, als Diaken of als Diacones.

En wat ten slotte de wel opgeworpen bedenking geldt, dat het *Diaconaat* altoos plaatselijk is, en dat derhalve een kerk van Amsterdam of Rotterdam niet elders een Diaken of Diacones dienst kan laten doen, zoo onderscheide men hier wel, om niet door oppervlakkig oordeel in dwaling te geraken.

Zeker hier te lande, in geordenden kerkstaat, is het Diaconaat *plaatselijk*. Doch waarom? Eenvoudig overmits het Diaconaat *niet* bezoldigd is, en de Diaken zijn burgerlijk beroep in de plaats zelve heeft, en dit niet kan overbrengen naar elders. Onderstelt ge daarentegen dat de Diakenen evenals de Predikanten een vast inkomen van kerkswege ontvingen, zoo zou dit bezwaar opeens vervallen, en zou een Diaken evengoed verroepen kunnen worden als Dienaar des Woords.

Paulus deed zelf Diaconalen dienst, hoewel hij aan geen enkele plaats verbonden was.

Men zou dan ook moeilijk één enkele reden kunnen uitdenken, waarom de armenverzorging door eenzelfden persoon niet eerst te A en daarna te B zou kunnen worden uitgeoefend. Vaak zelfs komt het voor, dat een geschikt broeder die eerst als Diaken te A diende, daarna verhuist, en nu Diaken wordt te B.

Door deze bedenking late men zich dus geen oogenblik ophouden.

Missionair kunnen de kerken door *alle ambten* zenden.

Niet alleen missionaire *Predikanten*, maar evenzoo missionaire *Diakenen*, en wij voor ons zouden daaraan zelfs de voorkeur geven boven het uitzenden van artsen en verpleegsters die als *private* personen gingen, en dus duurzaam *buiten* het ambt bleven staan.

Doop en Belofte.

In zake het verband tusschen Doop en Belofte ontvingen we dit ernstig schrijven, waarop we gaarne antwoorden.

Mocht het UEd. niet ongepast schijnen, om een kleine opmerking neer te schrijven, die mij eenigen tijd bezig houdt. Het is deze. Veel heb ik in de laatste jaren gehoord en gelezen over Doop en Wedergeboorte, m. i. schoon toegelicht en bewezen. Er is nochtans voor mij iets in, dat niet genoeg besproken is en waarop de nadruk niet genoeg gelegd werd, dat de beloftenisse Gods in den Doop ons toegezegd en op het hart gebonden is.

Zijn ze niet voor het volk Gods een houvast in alle omstandigheden des levens de beloftenissen en toezeggingen Gods, en inzonderheid in het Verbond zijner genade? De toespraken na den Doop worden in onze kerken al minder, omdat men meent, dat die in ons Doopsformulier al genoeg toegelicht is. Het is jaren geleden, dat ik bij den Doop tegenwoordig was van een kind van den zoon van Dr. H. F. Kohlbrugge, waarbij deze zijn zoon aansprak in de Hervormde kerk te Vianen: »En indien gij nu niets ziet in het opwassen van uw kind, zeg dan: Hebt Gij niet gezegd, dat hij des Vaders, des Zoons en des H. Geestes is? Maak ze waar o God, die belofte, naar uwe trouwe."

Ik heb dit geschreven, omdat ik weet, dat u naar de wijsheid, die God u geschonken heeft, er de aandacht in breeder kring op kunt vestigen, om hoop te wekken tegen hoop in, in onze kerken voor hun en hun zaad. Het is een persoonlijke brief aan UEd. en is het, dat u dit bezwaar met mij niet deelt, dan is het toch voor mij een lichter zaak geworden, dat ik het u geschreven heb. Is er iets in dat u beaamt, dan zal de vrucht niet achterblijven. Mijne bede is, dat onze God u sterke door Christus die u kracht geeft, door de inwoning des H. Geestes in het werk u opgelegd.

Hier wordt dus gesteld: 1°. dat God Drieëenig bij elken Doop aan elk gedoopt kind, in Goddelijke trouw, eeuwige genade belooft heeft; 2°. dat wij, ook al ontdekken we in een kind bij het opgroeien niets dan boosheid, op grond van die belofte Gods, toch weten, dat het kind zalig wordt; 3°. dat we uit dien hoofde het recht hebben, God Drieëenig aan zijn belofte indachtig te maken, op dien grond het eeuwig zieleheil van zulk een kind van Hem afbidden, en biddend afeischen mogen.

Zoo gesteld nu verwerpen we dit stelsel, zeker wetende dat ook Ds. Kohlbrügge het zoo niet bedoeld heeft.

Dit toch zou ons op het standpunt plaatsen, dat de kerk in den Doop een uitwendig middel bezat om de eeuwige belofte Gods te verbinden aan elk gedoopt kind. Het zou met zich brengen, dat óf God zijn belofte brak, óf dat geen enkel gedoopt kind kon verloren gaan. En het is in strijd met de feiten, daar we zeer wel weten, dat tal van gedoopte personen, althans zonder teekenen van bekeering, de eeuwigheid zijn ingegaan.

Vraagt men daarentegen of in het mysterie des gebeds, een vader die over zijn kind in zorge komt, niet ook op de Doopsbelofte mag pleiten, en zich niet mag vastklemmen aan het feit, dat toch ook voor zijn kind die belofte is ingeroepen, dan erkennen we volgaarne, dat hier een geloofsmystiek van het ouderhart werken kan, die we steeds met vreugde begroeten; mits het maar nooit leide tot de valsche voorstelling alsof ooit eenig vader of moeder, door zijn of haar geloof of geloovig gebed de eeuwige zaligheid voor zijn kind verwerven kon.

Die zaligheid kan nooit anders voortvloeien dan uit Gods vrijmachtige verkiezing, en het geloof kan hierbij nooit in aanmerking komen, dan werkende *uit* de zoenverdienste van Christus, aan wien hier alleen de eere toekomt.

Uit de Pers.

De Utrechtsche kerkeraad heeft het zeer gewichtige besluit genomen, om Ds. Adriaanse van Poerworedjo als predikant te Utrecht te beroepen, en aladan voor den dienst te Poerworedjo te delegeeren.

Hierover schrijft Ds. Klaarhamer in de *Utrechtsche Kerkbode* dit:

De laatstgehouden Synode te Middelburg heeft in zake de Zending besloten, dat de arbeid *niet* door gedeputeerden, maar door de *Kerken zelve* behoorde te geschieden, naar den regel van 's Heeren Woord.

Natuurlijk kon dit niet ook op eens zoo worden uitgevoerd.

Er valt zooveel te regelen of te *her*regelen, dat dit niet meer op de Synode te Middelburg kon geschieden. Ook niet, omdat die regelingen met veel studie, na nauwkeurig onderzoek en ernstig overleg moeten voorbereid en in den vorm van precies geformuleerde en wel gemotiveerde voorstellen aan de komende Synode moeten worden voorgedragen.

Op tal van nog onopgeloste vraagstukken en op niet weinig moeilijkheden zal men daarbij stuiten.

Er moest dus van Middelburg tot Groningen een tusschentijd, een overgangstijdperk tusschen twee methoden van arbeiden intreden.

Toch kon reeds een begin van uitvoering worden gemaakt.

Eene of andere Kerk kon worden uitgenoodigd, om een aanvang te maken.

Doch welke?

Vanzelf een der grootere stadskerken. *Niet*, omdat deze meer dan andere Kerken geroepen of gerechtigd zouden zijn. Neen, maar omdat daar eerder de financieële krachten en de noodige personen tot dezen arbeid zullen gevonden worden.

Doch geen stadskerk, die nog een A of B of C naast zich heeft.

Dat *gedeelde* leven is zonde voor God, is *tegen* het Woord, is met niets te rechtvaardigen en is, waar het *nu nog* voortduurt, gevolg van *verschrikkelijke* beweegredenen. Een bewijs, dat men zijn eigen huis *niet* wel weet te regeeren en daarom zeker onbevoegd of onbekwaam moet geacht worden tot zulk een taak als de arbeid der Zending.

Maar dan schoot er maar één der grootere kerken over n.l. die van Utrecht.

Ook had de kerkeraad dezer Kerk reeds getoond, den arbeid der Zending te willen aanvaarden, niet alleen door het benoemen van zijn gecommitteerden tot de Zending en andere handelingen, maar vooral ook door zijn optreden in zake den arbeid onder de Indo-Europeanen.

En zoo is 't dan gekomen, dat de Synode haar deputaten tot den arbeid op Midden-Java ten Z. heeft opgedragen, om zoo spoedig mogelijk met de Kerk van Utrecht onderhandelingen aan te knoopen, ten einde haar er toe te brengen, dat zij Ds. Adriaanse beroepe als *haar* Dienaar des Woords, om hem uit te zenden voor den arbeid op Midden-Java ten Z. — èn — om voorts heel dit terrein en het bestuur van den arbeid voor haar rekening te nemen.

Twee voorwaarden of bedingen werden daarbij eenter gesteld, n. l. 1e dat de Kerk van Utrecht haar zendingsterrein zich nader door de eerstvolgende Synode-Generaal zal zien aangewezen; en 2e dat de financieele verhouding tusschen de gezamenlijke Kerken en de Kerk van Utrecht door diezelfde Synode nader zal worden bepaald.

En zie, nu hebben bedoelde Deputaten, in uitvoering van dezen opdracht, een hiertoe strekkend voorstel bij den Kerkenraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht ingediend in de samenkomst van den Kerkeraad op 4 Februari l. l.

Dit nu is inderdaad een hoogst ernstig voorstel. Een *feit* in de geschiedenis van Kerk en Zending.

Er is in deze eeuw en in 't bijzonder gedurende de laatste 50 jaren in Nederland veel voor de Zending gedaan. Met ijver en opgewektheid door de liefde Christi gedreven hebben velen zich tot dezen arbeid begeven.

Doch nog altijd ging dit werk, dat Jezus aan zijn *Kerk* heeft *opgelegd, buiten de Kerken als zoodanig om*.

Het werk dat, naar uitwijzen van Gods Woord, de plaatselijk geïnstitueerde Kerk, als de geordende plaatselijke openbaring van het lichaam van Christus, behoort te doen, dat geschiedde tot nog toe *niet* door die plaatselijke Kerk, *maar door Vereenigingen*.

Dit was *niet opzettelijk* zoo gedaan, maar het *kon* niet anders, aangezien de plaatselijke Kerken in de doodelijke omknelling van het anti-christelijke Genootschap niet vrij waren, om haren Heere naar zijn Woord te dienen.

De poging der vrijgekomen Gereformeerde Kerken, om *gezamenlijk* te zenden door *haren* arbeid te laten doen door Deputaten, was zeer zeker een stap in de goede richting, en ook al door de omstandigheden geboden, doch ook zoo kon 't niet blijven, als *niet* beantwoordende aan den eisch des Woords.

Indien de kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Utrecht het voorstel aanneemt, *dan zal dus voor 't eerst in deze eeuw op de rechte manier worden gezonden*.

Ds. Adriaanse is dan Dienaar des Woords bij de Kerk van Utrecht en arbeidt dan *namens haar, door haar* gezonden, *van haar* opdracht ontvangen hebbende, *aan haar* verantwoordelijk, als missionaire Dienaar te Poerworedjo c. a.

Gelijk elk der andere Dienaren, komt ook hij dan met zijn zaken in den kerkeraad, de vergadering der Dienaren en Opzieners, en deze als 't eenig wettige, gerechtigde en bevoegde orgaan der Gemeente beslist en bestuurt en regeert ook in deze zaken.

Men heeft altijd beweerd en men beweert het in deze dagen niet 't minst luide, dat, wat wij Gereformeerden willen, prachtig is en keurig beredeneerd en in elkaar geret en dat er maar één ding tegen is n.l. . . . dat het onuitvoerbaar is.

Wat zal men tegen zoo'n redeneering zeggen?

Het beste is haar *met de feiten* te weerleggen.

Welnu, aan de Gereformeerde Kerk van Utrecht valt de eere en het voorrecht te beurt, dat de Heere haar waardig keurt, om in deze heerlijke en begeerlijke zaak voorop te mogen gaan.

Het wordt haar gegeven, om te trachten door daden aan de tegenstanders van wat in dezen Gereformeerd is, het zwijgen op te leggen en de deugdelijkheid der meest zuivere en meest schrituurlijke belijdenis ook op *dit* punt te bewijzen.

Maar dit maakt de zaak, die op zichzelf reeds zóó ernstig en gewichtig is, niet minder zwaar en maakt het nemen der beslissing voor den kerkeraad niet gemakkelijker.

Het zou daarom zoo gewenscht geweest zijn en nog zijn, indien hem uit de Gemeente bewijzen van instemming en van meeleven waren toegezonden, of nog toegezonden werden. Al ware 't dan ook in den vorm van bedenkingen of bezwaren.

Niet omdat de Kerkeraad op de Gemeente zou willen bouwen en lennen of de Gemeente naar de oogen zou willen zien, — zij zou hem dan zeker en zeer terecht bestraffen vanwege deze zonden: — maar omdat hij in zoo ernstige en gewichtige zaak, als het aanvaarden *dezer* taak is, er behoefte aan heeft, om te gevoelen en te bemerken, dat ook de Gemeente verstaat, dat Kerkeraad en Gemeente wel *onderscheiden* maar *niet twee*, maar *één* zijn en dat zij bereid is, met haar Dienaren en Opzieners door de liefde Christi gedreven te *gehoorzamen* aan de bevelen van haar Koning, steunende op *zijn gewisse beloften*.

En laat men nu niet allereerst vragen, vanwaar komt het geld en vanwaar komen de bekwaamheden.

Men wijze hier niet op *Lukas* 14 : 28—30, want dat ziet *niet* op zaken, waarvoor de Heere klaar en beslist *bevelen* en *beloften* heeft gegeven, gelijk in zake de Zending.

En bovendien, de *geldelijke* last wordt *tot aan* de Synode van Groningen *geheel* gedragen door de *gezamenlijke* Kerken uit de generale kas der Zending.

En op de Groninger Synode zal nader worden geregeld de geldelijke steun die door de gezamenlijke Kerken uit de generale kas aan de Kerk van Utrecht zal worden verleend.

Alleen in geval onze Kerk zou zeggen: ik heb geen geldelijke hulp noodig — dan natuurlijk zouden de gezamenlijke Kerken ook geen hulp opdringen, maar anders zal hulpe verleend worden.

Hoeveel? Wie zal dat zeggen. Dat hangt van allerlei af.

In elk geval kan deze Kerk in dien tusschentijd bedaard overleggen en uit de praktische ondervinding nagaan, wat zij uit *eigen* middelen zou *kunnen* doen en welke steun zij zou behoeven, en daarmede *kan en zal* dan op de Groninger Synode rekening worden gehouden.

En wat aangaat het terrein — Midden-Java ten Zuiden? — Ja dat is niet alleen voor *onze* Kerk, maar voor *alle Kerken zullen* nog veel te groot, om het *naar behooren* te *kunnen* bearbeiden.

Maar dit is dan ook een tijdelijke, een voorloopige toestand.

Te Groningen moet ons terrein nader worden aangewezen. Dat wil zeggen, daar zal precies worden aangewezen voor welk deeltje van dit groote stuk *deze* Kerk zal hebben te zorgen.

In die 3 jaren kunnen we zelf ook bedaard onderzoeken en overwegen, welk deel we voor onze rekening zouden kunnen nemen.

En met het resultaat van onze overweging in deze *kun ze zal* men ter Synode van Groningen rekenen.

En wat nu aangaat de noodige kennis en bekwaamheden?

Och, elk die iets van de zaken afweet, weet dan ook, dat van *niet een* Vereeniging voor de Zending in ons land de bestuurderen de eerste maal zijn opgetreden in de meening, dat *zij* nu de zaken wel wisten en wel bekwaam waren, om dit werk te besturen. Integendeel. Zij hebben allen hun onkunde en onbekwaamheid beleden, maar óók betuigd, dat de liefde van Christus hen drong, om te gehoorzamen aan het bevel en steunend op de beloften den arbeid te aanvaarden.

En ook nu nog is er geen enkel Bestuur, dat tot in zijn laatsten man bestaat uit enkel zaakkundigen en dit kon evenmin gezegd van de 17 Deputaten op de laatste Synode gedechargeerd.

Op *die* wijze en op *die* voorwaarde kan dus onze kerkeraad ook wel de taak aanvaarden.

Ook *heeft* de kerkeraad besloten, om dezen zoo gewichtigen en heerlijken arbeid te aanvaarden.

En het eenige waarover — terwijl ik deze regelen schrijf — nog besloten moet worden is een bijkomstige zaak vervat in een voorstel van een der broederen.

Het was een plechtig oogenblik, als aan het einde eener discussie, die bijna drie vergaderingen had in beslag genomen, de kerkeraad oprees, om eer hij stemde des Heeren aangezicht met gebed te zoeken, en daarna tot de stemming overging.

Geve de Heere op dit besluit nu kennelijk zijn goedkeuring en zijn zegen te ervaren tot vertroosting van zijn kerk, tot verbreiding van zijn Evangelie, tot redding van zielen, tot eere van zijn grooten Naam.

We verheugen ons hartelijk in dit kloek besluit.

Laat Amsterdam nu volgen, om een Dienaar af te vaardigen naar Djocjo, zoo daar het Hospitaal komt.

En dan zal broeder Lion Cachet wel zorgen, dat Rotterdam niet achterblijft.

Aldus geraken we op den goeden weg.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 12 Maart.

DEP. CORR. MET DE OVERHEID.

L. S.

Deputaten van de *Gereformeerde kerken* voor de Correspondentie met de *Hooge Overheid* vestigen de aandacht van **kerkeraden** op het volgende:

Menige kerkeraad ontving in de vorige maand van den *ontvanger der directe belastingen* een aanslagbiljet om een zekere som *grondbelasting* te betalen voor kerk, of voor pastorie, of voor beiden, over het jaar 1897. Staan echter die bezittingen *niet op naam* van *één* of *meer kerkeraden*, of *op naam* van een *vereeniging*, of *op naam* van de *kerkelijke kas*, maar *op naam* van *de Gereformeerde kerk* (of de gemeente) *zelve*, dan geschiedt die aanslag onwettig en kan de kerk er vrij van komen. Vandaar dat de jongste *Generale Synode van Middelburg*, zie no. 6 van art. 178 harer acta, besloot: »*de kerkeraden er* »*op te wijzen, dat zij voor kerken en pastorieën,* »*die op naam hunner kerken staan, overeenkom-*»*stig art. 258 der Wet van 26 Mei* 1870, *vrij-*»*dom van grondbelasting kunnen verkrijgen.*

Naar dat art. der wet kan dit ook verkregen worden voor *gebouwen, uitsluitend dienende voor kosters*, alsmede voor *begraafplaatsen*.

Om een of ander te verkrijgen heeft de kerkeraad:

a. van den betrokken ontvanger te vragen een *dubbel* van zijn *aanslagbiljet*;

b. een adres, op *ongezegeld* papier, op te stellen, in hoofdzaak, van den volgenden inhoud:

Aan Gedeputeerde Staten van de Provincie . . . . . .

De kerkeraad van de Gereformeerde kerk te . . . . . ., als zoodanig wettig bij de Regeering bekend naar de Wet van 10 Sept. 1853 (*Staatsblad* no. 102,) neemt door dezen de vrijheid, onder overlegging van een dubbel van het aanslagbiljet, op grond van art. 51 no. 1 der Wet van 26 Mei 1870 (*Staatsbl.* no. 82), Uw college beleefdelijk te verzoeken hem ontheffing en verdere vrijstelling van dien aanslag te verleenen, aangezien hij dezen in strijd acht met letter *b* [en *c*] annex de laatste alinea van art. 25 der genoemde Wet.

Met verschuldigde hoogachting,

namens den Kerkeraad voornoemd,

. . . . . *Voorzitter.*

. . . . . *Scriba.*

. . . . . .

den . . . Maart 1897.

c. beide stukken in één couvert op te zenden *binnen* 3 *maanden* na de afkondiging van het kohier (zie voor dezen datum achterop het belastingbiljet) onder het volgende adres: Aan Gedeputeerde Staten van de Provincie . . . . . te . . . . . .

Aanm. Van letter *c.* der wet mag in het adres dan alleen sprake zijn, wanneer ook of slechts ontheffing voor *begraafplaatsen* wordt gevraagd. Voor kerk, pastorie of kosterswoning is het voldoende dat in het adres letter *b* wordt vermeld.

Namens Deputaten voornoemd,
M. NOORDTZIJ, *Scriba.*

Deputaten, door de Generale Synode van 1896 belast met het nazien der rekening en verantwoording van den Quaestor Missionis, brengen ter kennis van de Gereformeerde kerken, dat zij de gelden, fondsen en boeken met bescheiden tot 30 September 1896 hebben nagezien en in orde bevonden.

J. FLESCH.
R. PRENT VAN DALEN.
J. C. VAN SCHAICK JCN.

Amsterdam, 10 Maart 1897.

Buitenland.

II

Melanchthon. Luther heeft eenmaal getuigd: »Wat wij van de wetenschappen en van ware philosophie weten, dat danken wij aan Philippus"; en aan het eind van zijn leven schreef hij: »Wat God door dit zijn werktuig op het gebied der wetenschap gewerkt heeft, betuigen zijne werken genoegzaam." Is de verdienste van Melanchthon ten opzichte van de wetenschap in het algemeen en van de theologie in het bijzonder zoo groot?

Laat ons trachten een antwoord op deze vraag te geven.

In het begin der zestiende eeuw werden de Duitsche Universiteiten druk bezocht. In het jaar 1500 werden aan de Universiteit te Rostock niet minder dan 188 nieuwe studenten ingeschreven, terwijl 65 promotiën voorkwamen. In 1504 werden er 274, in 1514 238 studenten voor het eerst ingeschreven. In 1522 begon dit getal te verminderen en daalde tot 109. In het jaar 1523 begeerden nog slechts 51 jongelieden opname in de rij der studeerenden; dit cijfer daalde steeds meer en werd van 44 gereduceerd tot 15, ja zelfs tot 5. Met de promotiën ging het evenzoo; zij kwamen steeds minder voor en daalden van 26 tot 15, 9, 1 en 0.

Waarmit was dit verschijnsel te verklaren? Was er gebrek aan professoren? Immers neen, want 31 mannen verklaarden zich bereid, om de studeerende jongelingschap te leiden op de paden der wetenschap, waaronder acht professoren in de theologie, zeven in de rechten, één in de medicijnen en vijftien mannen, die de z. g. artes humaniores doceerden. Ook bleef de Hertog van Mecklenburg dezelfde belangstelling voor zijn hoogeschool houden. Ook trokken de Mecklenburgsche jongelingen niet naar elders om te studeeren. Het verschijnsel dat zich te Rostock voordeed, is aan alle Universiteiten van Duitschland waargenomen.

In Erfurt klaagde men omtrent het jaar 1523: »Onze inrichting is geheel verwoest; zóó diep zijn wij gezonken, dat ons alleen de herinnering aan een vroeger geluk overblijft. De hoop haar nog eenmaal vernieuwd te zien, is geheel verdwenen." Uit Freiburg schreef in hetzelfde jaar de beroemde hoogleeraar in de rechtsgeleerdheid, Ulrich Zosius: »Ik heb nog slechts zes vaste toehoorders, en deze zijn — Franschen. Er is hier een opmerkelijk gebrek aan studenten, en ik heb geen hoop op beterschap. Bijna heb ik een afkeer van mijn beroep, wijl de wetenschap van het recht zoo veracht wordt.

In Heidelberg klaagde men, dat de toestand der Universiteit zoo ellendig werd en dat er meer professoren dan studenten waren. In Bazel hoorde men de klacht: »De Universiteit ligt als dood en begraven neder". Zelfs de Universiteit waarheen men trok, niet alleen om te studeeren, maar ook om getuige te zijn van de ommekeer op godsdienstig gebied, door Luther teweeggebracht, zag de rijen der studenten dunnen.

In het jaar 1520 werden nog 579 studenten voor het eerst ingeschreven; in het volgende jaar nog slechts 295 en in het jaar 1525 nog slechts 201.

Wat was de oorzaak van dit verval? In al de klaagliederen van dien tijd lezen wij, dat het publiek de wetenschap was gaan verachten. »De wetenschap en de zoo zegenrijke schoone kunsten worden bij de meest gewone handwerken achter gezet." »Men houdt de studiën louter voor potsenmakersgrappen, voor penningen, waarmede de kinderen spelen," zoo sprak men. Men bericht, dat de academische graden hier en daar tot spot- en schimpnamen werden, gelijk een oude chroniek van Rostock verhaalt: »In dezen tijd is er, om zoo te zeggen, zulk een groote verwoesting over de academie gekomen, dat, wanneer iemand »doctor" genoemd werd, het was, alsof men hem ik weet niet wat genoemd had." De achting voor de wetenschap was weg.

Waaraan was dit toe te schrijven?

De scholastieke methode der Universiteiten, geschoeid op de leest van Aristoteles, had de afkeer voor de universitaire studie gewerkt. Daarbij was het Humanisme opgekomen, en de denkbeelden van Luther waren onder het volk verbreid.

Bekend is het, dat Luther een vijand was van de methode, die in die dagen aan alle Universiteiten gold, namelijk die van Aristoteles. De middeneeuwsche scholastiek, die den Griekschen wijsgeer als haren meester erkende, werd echter met alle macht bestreden door de Humanisten en niet minder door Luther.

De middeneeuwsche scholastiek lokte critiek uit door hare spitsvondigheden en haarkloverijen. De wereldberoemde geleerde Johannes Deens Scotus reisde eenmaal van Oxford naar Parijs, om met andere reuzen op het gebied der wetenschap het vraagstuk te bespreken, of de maagd Maria — niet: zonder eenige zonde geweest is, daaromtrent was men het eens, maar — of zij ook zonder eenige zonde geboren was. Op die vraag hadden de geleerden van Parijs niet minder dan 200 wederleggende bewijsgronden opgesteld. Doch Deens Scotus »loste alle moeilijkheden op met een gemakkelijkheid, gelijk Simson de strikken van Delila verbrak," en hij wist zulk eene menigte argumenten aan te halen, dat hij een glansrijke zegepraal behaalde. Zoo ging het ook in de rechtsgeleerdheid. Men disputeerde over de vraag, of het testament, hetwelk Lazarus vóór zijn dood gemaakt had, nog geldigheid zou behouden hebben, nadat hij van den doode opgewekt was! Men was de wetenschap van de middeneeuwen moede en Luther niet het minst.

Maar het Humanisme trad op. Het spelen met woorden was men moede; men wilde feiten; men dorstte naar werkelijkheid; men zocht iets waaraan men wat hebben kon. Welnu, in de kerk had men behoefte aan het Woord van God; dat Woord moest uitgelegd; daaraan had de gemeente iets; de haarkloverijen der scholastiek konden haar niet bouwen. Toen Luther dan ook in 1512 te Wittenberg als hoogleeraar in de Godgeleerdheid optrad, bepaalde hij zich uitsluitend tot Schriftuitlegging.

Hij begon met de uitlegging der Psalmen en verklaarde daarna de brieven aan de Romeinen en aan de Galatiërs. De methode van Aristoteles verachtte hij diep, en Melanchton volgde daarin eerst zijn geestelijken vader, doch ten slotte is ook hij in deze van gevoelen veranderd.

Japan. Het Christendom in Japan.

Omtrent den tegenwoordigen toestand der Zending in Japan deelt Dr. Warneck in een zendingstijdschrift het volgende mede:

Reeds gedurende den oorlog met China kon men merken, dat in het land de openbare meening ten gunste van het Christendom gekeerd was. De Christenen namen aandeel aan de patriotische beweging; de Christelijke soldaten munten uit door dapperheid, terwijl de Christelijke barmhartigheid, in de Lazareths geopenbaard, het vooroordeel wegnam, alsof het Christendom een anti-nationale macht ware. Niet alleen in de Lazareths, maar ook onder de troepen in het veld werd de uitreiking van Bijbels en deelen van Bijbels bereidwillig toegestaan. Vijf Japansche predikanten mochten het leger als veldpredikers volgen, terwijl bijeenkomsten in het hoofdkwartier gehouden werden. Na het einde van den oorlog werden aan het leger, dat te Formosa gestationneerd was, drie Christelijke predikers gezonden. Tusschen de Japansch-Christelijke soldaten en de Christenen van Formosa werd een recht broederlijke verhouding geboren. Ook is men van plan een Japansche missie onder de Formosanen te organiseeren; de patriotische houding van de belijders des Christendoms heeft gemaakt, dat zij meer in de achting van het publiek gerezen zijn. Er was een tijd, dat het Zendingswerk in Japan achteruit ging, maar na die eb is de vloed weer gekomen, zij het ook langzaam. Er waren in 1895 38710 Japansche Protestantsche Christenen, d. i. ongeveer 500 minder dan in 1894.

Deze achteruitgang heeft thans opgehouden; er zijn 426 gemeenten, waarvan er 80 zichzelf onderhouden. 295 jongelieden studeeren in de theologie, terwijl er 37 armenscholen, 27 weeshuizen, 16 hospitalen en 6 asylen voor ouden van dagen gevonden worden. Jammer maar, dat zooveel verschillende kerken in Japan arbeiden, als: Presbyterianen, Methodisten, Episcopalen, enz. De Roomschen tellen op Japan ongeveer 46000 zielen; de Grieksche ongeveer 22000. De hoop, dat het gelukken zou om de hoogere standen van Japan voor het Christendom te winnen, en de verwachting, dat deze dan weder zouden inwerken op de lagere standen, is wel niet geheel ijdel gebleken, maar toch in zeer kleinen kring zeer ten deele in vervulling gegaan. Meende men, dat het streven naar Europeesche beschaving de uitbreiding van het Christendom zou bevorderen, hierin is men bedrogen uitgekomen. De Zending zal daarom goed doen, gelijk het nu zelf een arbeider van een zendingsvereeniging schrijft, voortaan den weg in te slaan, die in de woorden van den Heiland, Matth. 11 : 25, afgebakend is, waar de Heere heeft gesproken: »Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen der aarde verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard.". Want heeft men eenmaal de volksmenigte voor het Christendom gewonnen, dan volgen de leiders vanzelf.

Wat het geestelijk leven in de Christelijke gemeenten betreft, zoo is het beeld, dat daarvan opgehangen wordt, meer rijk aan schaduw dan aan licht. Er worden wel schoone trekken, die bewijs geven van een levendig Christendom, meegedeeld en ook enkele treffelijke Christenen gekarakteriseerd, maar de klachten over lauwheid, gebrek aan ernst, onwetendheid, zedeloosheid, ja zelfs over afval hebben de overhand. Zeer smartelijk is het, dat men er over moet klagen, dat zoo menig predikant zijn ambt er aan geeft, om zich in een wereldsch beroep meer voordeelig bestaan te verzekeren. Ook het getal studenten is aan het minderen. Men houdt het er voor, dat het voor de Christelijke gemeenten in Japan zeer gevaarlijk is, dat zij zoo zeer aandringen op algeheele zelfstandigheid, hetgeen er reeds toe geleid heeft, dat zendelingen uit het buitenland werden weggezonden. Warneck besluit zijne uitvoerige mededeelingen, waarvan wij slechts een kort uittreksel gaven, aldus:

»Men heeft vroeger op overdreven manier de Japansche Zending bewonderd, en gedroomd van een kerstening van het gansche volk binnen een tijd van eenige tientallen jaren. Nu is een tijdperk van groote ontnuchtering ingetreden, en een groote wolk van tegenheden heeft de hooggespannen verwachting verdonkerd; doch, bedriegt ons niet alles, dan is het een gezonde crisis, die het werk Gods in Japan tot heil worden zal."

WINCKEL.

Voor Kinderen.

AAN HET STRAND.

VIII.

Zonder veel van wind en weer geleden te hebben, was men Kaap Hoorn om, en door de straat van Magellaen in den Stillen Oceaan gekomen. Thans ging het noordwaarts langs de Westkust van Zuid-Amerika, die toen nog aan Spanje behoorde.

Hier echter liep het voor 't eerst op de reis den schepelingen tegen. De wind, die westelijk was geweest, liep om naar 't noorden en dreef de brik juist in een richting, anders dan die men volgen wou. In enkele dagen was men meer achter- dan vooruit gegaan en 't liet zich niet aanzien, dat er spoedig verandering zou komen. De kapitein zette een bedenkelijk gezicht, doch er viel niets aan te doen, en de vrees was groot dat het slot van de dusver zoo voorspoedige reis nog veel bederven zou.

Op zekeren Zondagmiddag — 't was nu in April van 't jaar 1770 — bevond Walter zich op het dek, en kuierde al fluitende wat rond. Aan Bijbellezen dacht hij niet meer, noch Zondags noch in de week. Zich wat vervelend, keek hij rondt, of er ook 't een of ander voor hem te doen viel, toen hij aan den boeg twee scheepsjongers bespeurde, die bezig waren een zwaar touw op te rollen. 't Ging hun niet al te best af en Walter, die zulke dingen nu al zoo goed verstond als de beste matroos, dacht dat hij hun eens moest wijzen, hóe het op de makkelijkste manier ging.

De jongens schenen van de aangeboden hulp bijster wel gediend; het werk liep goed, toen ongelukkig een der twee knapen in de gedachten kreeg boven op den ingeengerolden ketting te gaan staan. Nauwelijks was dit geschied, of onverwacht kwam er een geweldige windstoot, die het vaartuig op zij deed hellen en al wat er op was tevens. De jongen op de ketting ervoer het. Hij tuimelde op zij en wilde zich nog vastgrijpen, maar vergeefs. Een oogenblik later lag hij in de onstuimige zee.

»Man over boord!" schreeuwde de andere jongen, en een oogenblik later werd die kreet door vijf, zes monden herhaald. Op 't zelfde oogenblik echter plompte er weer iets in 't water, en terwijl het scheepsvolk met lijnen en touwen naar den boeg snelde, zag men hoe Walter in zee was gesprongen, en met kracht tegen de golven inworstelde. De drenkeling was reeds tamelijk ver, en had blijkbaar moeite zich boven water te houden; ook scheen hij niet te bespeuren, dat men hem te hulp kwam.

»De boot uit!" beval de stuurman, en een oogenblik later was het vaartuigje, met zes matrozen bemand, al van 't schip afgestooten. Doch toen de kapitein, die gewaarschuwd was, op het dek verscheen, zag hij reeds, hoe Walter in de verte kwam aanzwemmen met den drenkeling. 't Was een zwaar werk, want de scheepsjongen scheen door den val min of meer 't bewustzijn te hebben verloren. Het bootje naderde intusschen, doch 't kostte bij de hooge zee nog wat moeite het tweetal er in te krijgen. Eindelijk gelukte het, en snel roeide men weer naar 't schip, waar allen met levend gejuich werden ontvangen.

Toen Walter, na van kleeren gewisseld en een hartsterking gebruikt te hebben, weer boven verscheen — de scheepsjongen moest naar kooi — werd hem van alle zijden de hand gedrukt. De kapitein gaf te zijner eere al 't volk een borrel en zoo ontstond er een algemeene vroolijkheid. Aan den Heere God te danken, die genadig twee menschenlevens had bewaard, dacht echter niemand, ook Walter niet. Men maakte pleizier tot laat in den avond, en Walter hoorde van allen kant dat hij een knappe, wakkere jongen was, die hart in zijn lijf had. Kortom, de jongen voelde zich recht in zijn schik, en zijn trots verhief zich. Geen wonder dat hij, den Heere God vergat, en aan grootmoeders lessen in 't geheel niet meer dacht.

Een dag later werd de wind gunstiger en kon men de reis weder voortzetten. 't Zou, berekende de kapitein, nog een week duren, eer de haven bereikt was, die aan de Panamasche kust lag, doch wier naam ik u niet zeggen kan.

Nu kwam er echter een andere hinderniss. 't Bleek namelijk, dat er meer hout verstookt of minder in voorraad was dan waarop men gerekend had. Doch erger was, dat er bij het onstuimig weer der laatste dagen een deel van den watervoorraad was verloren gegaan, wijl de tonnen lek waren geworden. Wat nu te doen? Na kort beraad werd besloten een der vele eilanden op te zoeken, die langs de kust liggen. Die eilanden zijn meestal zeer klein, en grootendeels onbewoond. Doch men vindt er houtgewas in overvloed en meestal ook goed drinkwater, gelijk de schepelingen bij ervaring weten. Het zoogenaamde eiland van Robinson ligt ook in die streken.

Reeds na een halven dag kreeg men zulk een eiland in 't gezicht, en besloot men te beproeven of daar het gezochte was te vinden. Zeer verlangend naar wat ze zouden te zien krijgen, en niet ontevreden, dat men na zoo'n lange zeereis eens weer aan land kon gaan, stonden de mannen op het dek, Walter natuurlijk vooraan. Ieder hoopte zoo straks eens een wandeling te mogen maken, al wist elk dat er slechts twaalf man zouden gaan.

Men was nu vlak bij de kust, en de kapitein nam door zijn verrekijker het land in oogenschouw. 't Rees uit de zee zacht glooiend op, en was met struikgewas bedekt; verder op zag men hooge en vrij dikke boomen. Niet ver van het strand liep aan de eene zijde het land steil opwaarts, en verhief zich in de verte tot een berg, die geheel kaal scheen te zijn. Met verlangen tuurden allen naar het eiland. Twee booten werden haastig gereed gemaakt en uitgezet, en daarop koos de kapitein twaalf der flinkste zeelieden uit, om op het eiland het noodige hout en water te gaan halen. Zij kregen strikt bevel vóór den avond terug te keeren. Het schip wierp het anker zoo dicht mogelijk aan het strand.

»Mag ik ook mee kapitein?" vroeg Walter, die te midden van vele teleurgestelden met verlangen naar de booten keek.

»Dat gaat niet jongen", was 't antwoord. 't Is altijd een min of meer gewaagd werk. Men kan vreemde ontmoetingen hebben op zulke eilanden, waar niemand en iedereen baas is. Als je een ongeluk overkwam, zou ik het voor je ouders niet kunnen verantwoorden."

»Och kapitein, ik zal wel oppassen. Ik wou zoo graag eens aan land."

»Zoo! Begint het je nu al op zee te vervelen, jongelief! Dat ziet er slecht uit", antwoordde de kapitein glimlachend.

De stuurman riep den kapitein nu ter zijde, en fluisterde hem in: »Laat den lord maar eens meegaan, kapitein. 't Is een flinke jongen, en hij heeft gisteren pas getoond wat er in hem zit. Hij mag nu ook wel eens wat hebben tot belooning."

Daar wist de kapitein niet zoo dadelijk iets tegen in te brengen. Er was weinig tijd te verliezen en hij sprak: »Nu, in vredesnaam dan. Neem den lord meê, maar zeg aan den bootsman dat hij op hem past."

Haastig en door niet weinigen afgunstig nagekeken, sprong Walter in de boot, die weldra wegroeide. Niemand vermoedde hoe weinig reden de een had om blij, de ander om wangunstig te wezen.

Na een half uur waren de booten geland. De mannen begaven zich aan wal, en iedereen scheen vergenoegd dat hij eens op vasten grond kon wandelen te midden van gras en struiken. Zij bevonden zich op een der Gallapagos-eilanden [1]) dicht onder den evenaar en dit werden zij gewaar door de geweldige warmte, te meer daar er nu weinig wind was. De watertonnen werden aan land gebracht, en daarop haastte men zich vooreerst onder de boomen schaduw te zoeken en tevens uit te zien naar een bron of kreek die drinkwater bevatte. Hout was er genoeg; dit had men maar voor 't kappen.

In het bosch begonnen de manschappen van de eene boot aanstonds met het laatste. Zij hieuwen takken van de boomen, velden de jonge stammen, en bonden alles in bossen saam. Middelerwijl gingen de andere mannen dieper het woud in om naar water te zoeken. Bij den laatsten troep was ook Walter. Men had afgesproken, dat zoodra een der mannen water gevonden had, hij een luiden schreeuw zou geven, en zoo men hem dan niet hoorde een pistool af zou schieten. Allen waren goed gewapend, en bovendien mocht geen van allen zich ver verwijderen. Ieder had daarbij te zorgen de richting in 't oog te houden, van tijd tot tijd te roepen of te schieten, wat de anderen dan zouden beantwoorden. Wie niets vond moest zorgen tegen den avond weer aan het strand te zijn.

HOOGKNIRK.

[1]) d. i. Schildpad-eilanden.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Gaastmeer, Marken (Eiland) en Berkel J. G. Meijnen, cand. te Groningen. — Bulksloot (comb. met Zunderdorp) A. Kuyper Jr., cand. te Amsterdam. — Wieruin en Nes, W. Hoogland, cand. a/d V. U.

BEDANKT: Warns en Scharl, K. Doornbos, te Wolvega. — Zuandam A. L. van der Valk, te Scheveningen A. — Veere, T. Bouma, te Doorn. — Tzummarum c. a., S. Dwarshuis, te Oldemarkt. — Purmerend, D. Bakker, te Broek op Langedijk. — Geldermalsen, Joh. S. Langen, te Oldebroek op de Veluwe.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Aagtekerke (cl. Middelburg), A. J. Seulijn, te Foudgum c. a. — Sint Kruis (cl. Ijzendijke), A. J. van Riet, te Oude-Niedorp. — Ootmarsum, H. Smits Fz., te Nieuw-Leuzen. — Saaxum, F. Hacquebord, te Leeg- en Hoogkerk. — Schellingwoude, A. H. L. de Bel, te Bussum. — Minnertsga (Fr.), C. J. Veenhuyzen, te Meteren (Geld.) — Knijpe, J. J. Bleeker, cand. — St. Jacobi-Parochie c. a., A. van Wijk, cand. — Kamperveen (cl. Kampen), L. M. van Noppen, te Leerdam. — Velzen (N.-H.), P. A. Klap, te Oosterland (Zeel.) — Scheveningen, G. Mansveld, te Amersfoort.

AANGENOMEN: Overzand c. a. (cl. Goes), J. H. Schreuder, te Bleiswijk. — Den Burg (Texsel), S. Monsma, te Well. — Alkmaar, F. J. Los, te Bruchem. — Rhenen, J. P. Hattink, te Muiden.

BEDANKT: Akkerwoude c. a., J. Groeneweg, te Westterschelling. — Eerbeek c. a., G. van der Giessen, te Lensden. — Oost- en West Souburg (cl. Middelburg), A. Troelstra, cand. te Utrecht. — Wapenveld, G. Vellenga, te Kootwijk. — Beuningen c. a., M. A. van Rhijn, te Wateringen. — Simonshaven en Biert, G. Nijhoff, cand. — Bruinisse, F. F. J. van de Plassche Jr., te Gouderak.

De heer A. Kuyper Jr., candidaat tot den Heiligen Dienst bij de Geref. kerken, stelt zich, wegens voortzetting zijner studiën, voorerst niet beroepbaar.

Advertentiën.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157.
AMSTERDAM.

GEVRAAGD,
een **Horlogemakersbediende,** die op de hoogte van het vak is, met groot werk en tevens lust heeft zich verder in het fijne werk te bekwamen.
Brieven te adresseeren JOHs. VAN ROON, Uurwerkmaker, *Vlaardingen.*

Mevrouw HEEMSKERK, te *Sas van Gent*, (Prov. *Zeeland*), vraagt tegen 1 Mei eene
Keukenmeid,
van Gereformeerde belijdenis, die goed kan werken en een burgerpot kan koken.

Uitgave van D. DONNER, te Leiden:
Herinneringswoord
aan jeugdige leden der gemeente bij het afleggen hunner geloofsbelijdenis,
door Ds. W. DOORN.
Prijs 12½ Ct., 25 ex. f 3.—, 50 ex. f 5.—.

„De Mentor."
Orgaan van Verzekering en aanverwante vakken,
ONDER REDACTIE VAN:
Mr. Dr. H. S. VELDMAN,
Mr. Dr. K. H. BEIJEN,
DIRK BEERENDS,
A. WINKLER PRINS,
Dr. J. v. OS.
Proefnummers gratis.
D. BEERENDS & Co.
AMSTERDAM, Heerengracht 308.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door den heer F. Doornbos te Utrecht, van wijlen Mevrouw de Wed. van Ark, geb. Geelkerken f 3000.

Aan Contributiën:

Door den heer H. Zoethout te Oudega f 129; door Ds. F. Drost te Vlaardingen, van de Stuiversvereeniging »Eben-haezer" f 100; (herplaatst wegens misstelling) door den heer H. T. Lijberse te Arnhem f 10; door den heer J. Zijlstra te Oosterbierum f 82; door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle f 109.

Aan Collecten: (voor de Theologische faculteit.)
Van de Geref. kerk te Sas van Gent f 6.12; van idem te Zwartewaal f 5.43; van idem te Culemborg (halve coll.) f 4.28.

Aan Schenkingen:

Van X. Y. Z. f 25; door den heer Joh. van Loo te Nijkerk, van de Chr. Jongel. vereen. f 3; door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle van eene werkvrouw f 1; gevonden in de collecte der Geref. kerk te Delft B f 10; door den heer W. Hovy van P. 41 f 20; van W. H. Jr. f 2.50, samen f 22.50.

Voor de Medische Faculteit:

Door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle f 7; gevonden in de collecte der Geref. kerk te Delft B f 10. De f 30 reeds tweemaal genoemd waren door tusschenkomst van den heer H. Trampe ontvangen.

Voor het Studiefonds:

Door Ds. J. H. M. G. Wolf te Maasland, 3 m. bijdrage van de Halvestuiversvereeniging f 42; door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle van eene werkvrouw f 0.70.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Verschenen bij den **Boekhandel,** voorheen HOVEKER & WORMSER, Amsterdam:
Dr. A. SCHREIBER,
HET WERK DER RIJNSCHE ZENDING
IN NEDERLANDSCH OOST-INDIË.
Met een woord vooraf van
J. P. G. WESTHOFF.
Met 29 Illustratiën.
Prijs f 0.30; per 100 exemplaren f 25.—.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.
Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIËN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO ½ pCt. onder de ordonnantiekoers. Belangen tot en met Duizend Gulden worden op verzoek teruggezonden.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. H. ARND & ZONEN.